

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/45/2012
Identifikačné číslo spisu:	6012200324
Dátum vydania rozhodnutia:	29.09.2012
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Baricová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2012:6012200324.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa C., U., proti odporcovi Centru právnej pomoci, Kancelária Žilina, Národná 34, Žilina, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia odporcu sp. zn. 3N 665/11 z 29. júla 2011, o odvolaní navrhovateľa voči uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 23S/31/2012-40 zo 16. júla 2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 23S/31/2012-40 zo 16. júla 2012 v časti výroku, ktorým súd rozhodol o neustanovení zástupcu z radov advokátov z r u š u j e .

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 23S/31/2012-40 zo 16. júla 2012 v časti výroku, ktorým súd rozhodol o neoslobodení od súdnych poplatkov m e n í tak, že navrhovateľovi p r i z n á v a oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu.

Odôvodnenie

Napadnutým uznesením Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) navrhovateľovi neustanovil zástupcu z radov advokátov a neoslobodil ho od súdnych poplatkov v konaní pred správny súdom o preskúmanie rozhodnutia odporcu.

Svoje rozhodnutie krajský súd odôvodnil poukazom na § 30 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v spojení s § 246c ods. 1 OSP, v zmysle ktorého: „Účastníci, u ktorého sú predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.“

Preskúmajúc podmienky ustanovené v § 138 ods. 1 OSP pre oslobodenie od súdnych poplatkov, krajský súd dospel k záveru, že pomery účastníka neodôvodňujú oslobodenie od súdneho poplatku, ktorého výška 66 eur navyše nie je vysoká.

Keďže u navrhovateľa nedošlo k naplneniu už prvého zákonného predpokladu pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov, súd navrhovateľovi neustanovil zástupcu z radov advokátov. Z tohto dôvodu tiež uzavrel, že navrhovateľovi nepatrí ani oslobodenie od súdnych poplatkov.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal v lehote ustanovenej zákonom navrhovateľ odvolanie (§ 204 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP). Žiadal, aby ho Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zrušil a oslobodil ho od súdnych poplatkov a ustanovil mu advokáta. Poukázal na ním už skôr predložené uznesenie Krajského súdu v Žiline, č. k. 20S/440/2011-31 z 31. januára 2012 (č. I. 35 v tunajšej veci), ktorým mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom jeho majetkové pomery sa nezmenili.

Na zistenie krajského súdu, že navrhovateľ je spoluvlastníkom v 1 bytu v Čadci a tiež rodinného domu a pozemkov v Zákopčí, na ktorom je síce vedená ťarcha v podobe doživotného užívacieho práva v prospech matky navrhovateľa, ale navrhovateľ má, podľa súdu možnosť riešiť svoju finančnú situáciu predajom alebo prenájmom nehnuteľností, resp. vyporiadaním podielového spoluvlastníctva k bytu, navrhovateľ uviedol, že toto nie je dobre možné. V byte bývajú aj jeho deti, navyše na ňom viažu exekúcie a je stále predmetom konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) preskúmal odvolaním napadnuté uznesenie krajského súdu a konanie mu predchádzajúce (§ 246c ods. 1 veta prvá OSP v spojení s § 212 a nasl. OSP), vec prejednal bez prejednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je nutné priznať úspech.

Predmetom konania, v ktorom navrhovateľ žiadal ustanovenie zástupcu z radov advokátov, je preskúmanie rozhodnutia Centra právnej pomoci, ktorým navrhovateľovi nebol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci.

Toto rozhodnutie podlieha preskúmaniu súdov podľa ustanovení tretej hlavy piatej časti OSP, čo vyplýva z § 10 ods. 5 veta druhá pred bodkočiarkou zákona č. 332/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, podľa ktorého proti rozhodnutiu možno podať odvolanie v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia na príslušný krajský súd.

Podľa § 250l ods. 1 OSP podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 250l ods. 2 OSP pokiaľ v tejto hlave nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy s výnimkou § 250a OSP.

Podľa § 250a OSP navrhovateľ musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý zaňho na súde koná; to neplatí vo veciach, v ktorých je daná vecná príslušnosť okresného súdu, alebo ak ide o preskúmanie rozhodnutia a postupu vo veciach zdravotného poistenia, sociálneho zabezpečenia vrátane nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, štátnych sociálnych dávok, sociálnej pomoci a poistenia v nezamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce a garančného fondu, poskytovania zdravotnej starostlivosti, vo veciach priestupkov a vo veciach azylu a doplnkovej ochrany.

Podľa § 246c ods. 1 veta prvá OSP pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona.

Podľa § 30 OSP v znení účinnom od 01. januára 2012 účastníka, ktorý požiada o ustanovenie advokáta a u ktorého sú predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov, súd odkáže na Centrum právnej pomoci. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Podľa § 372u OSP sa na konania začaté do 31. decembra 2011 použijú predpisy účinné od 01. januára 2012.

Napadnuté uznesenie krajského súdu bolo vydané 16. júla 2012, čiže plne v režime Občianskeho súdneho poriadku v znení zák. č. 322/2011 Z. z., účinnom od 01. januára 2012.

V zmysle novej právnej úpravy ponecháva OSP súdom právomoc rozhodovať o oslobodení od súdnych poplatkov podľa § 138 OSP, ale právomoc rozhodovať o ustanovení, resp. neustanovení zástupcu z radov advokátov preniesol na Centrá právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi“).

Krajský súd pri vydávaní uznesenia o neustanovení advokáta postupoval podľa právneho predpisu v čase vydania rozhodnutia už neúčinného, pričom z novej právnej úpravy vyplýva, že od 01. januára 2012 nie je daná právomoc súdov o tejto veci rozhodovať. Rozhodnutím o žiadosti navrhovateľa krajský súd rozhodol vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, teda zaťažil konanie vadou podľa § 221 ods. 1 písm. a/ OSP, a preto najvyšší súd zrušil preskúmané rozhodnutie vo výroku o nepriznaní zástupcu z radov advokátov.

Keďže pre toto konanie zákon nevyžaduje povinné zastúpenie navrhovateľa advokátom, je namieste dopytom zistiť, či zotrúva na svojej žiadosti, z ktorej jednoznačne vyplýva, že o „ustanovenie bezplatného advokáta“ požiadal z dôvodu presvedčenia, že „musí byť zastúpený advokátom“.

Krajský súd navrhovateľa riadne poučil o tom, že konanie o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu je konaním, v ktorom zákon nevyžaduje zastúpenie advokátom, a že ak aj napriek tomu by navrhovateľ trval, že chce byť zastúpený „bezplatným“ advokátom, musí sa v zmysle § 30 OSP obrátiť so žiadosťou na Centrum právnej pomoci, t. j. odporcu.

Posudzujúc ďalej zákonnosť napadnutého výroku o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľovi, sa najvyšší súd nemôže stotožniť s dôvodmi rozhodnutia krajského súdu. Poukazuje pritom na už ustálenú rozhodovaciu prax súdov v Slovenskej republike, z ktorej jednoznačne vyplýva, že pri skúmaní celkového majetkového statusu účastníka konania na účely rozhodovania o priznaní, resp. nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov nemá byť nosným dôvodom negatívneho rozhodnutia súdu vlastnícke právo k nehnuteľnosti, prípadne k hnuteľnej veci svedčiace žiadateľovi, ktorého však celkové majetkové a sociálne postavenie nezodpovedá ani sume určenej zákonom (§ 4 ods. 1 písm. i/ zákona č. 327/2005 Z. z.). Inak povedané, iba existencia vlastníckeho práva, resp. spoluvlastníckeho podielu, bez skúmania celkovej majetkovej situácie žiadateľa nemôže byť prekážkou prístupu k súdu.

Právo na prístup k súdu zahŕňa zákaz vytvárať neprimerané prekážky v prístupe k súdu. Tento zákaz okrem iného vyžaduje, aby neboli vytvárané také procesno-právne podmienky, ktoré sťažujú prístup k súdu, nie sú odôvodnené sledovaním legitímneho cieľa a nespĺňajú požiadavku spravodlivej rovnováhy medzi použitými prostriedkami a sledovaným legitímnym cieľom, a teda máia účel práva na súdnu ochranu. Takéto prekážky totiž obmedzujú prístup k súdu v jeho podstate a treba ich považovať za nesúladné nielen s čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ale aj s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy.

Pokiaľ sa žiada, aby účastník konania za účelom zaplatenia súdneho poplatku predal alebo prenajal nehnuteľnosť, ktorú vlastní, je to neprijateľné z dôvodu prednosti práva na dôstojný život, ako aj práva na ochranu vlastníctva. Je namieste pripomenúť aj časový aspekt, najmä reálnu možnosť, že účastník konania v lehote na zaplatenie súdneho poplatku, aj s prihliadnutím na prípadné konanie o oslobodenie od súdneho poplatku, predá, resp. prenajme danú nehnuteľnosť za cenu primeranú jej reálnej hodnote, nehovoriac o prípadoch, kedy je takáto nehnuteľnosť v režime podielového spoluvlastníctva alebo bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Požiadavkou, aby z dôvodu zaplatenia súdneho poplatku, alebo uhradenia nákladov spojených so zastúpením advokátom v konaní, sa vytvára pre účastníka konania neprimeraná prekážka a v neposlednom rade aj stav, kedy je účastníkovi konania odnímaná

možnosť konať pred súdom.

Zo súdneho spisu, z dokladov predložených navrhovateľom, je zrejmé, že jeho osobné a majetkové pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, a že v tomto momente nemožno konštatovať, že ide o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Z predloženého tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, má navrhovateľ príjem vo forme mzdy vo výške 120 eur mesačne od decembra 2011 a vo forme mesačného peňažného príspevku na opatrovanie vo výške 169,08 eura od januára do júna 2011 a následne od júla 2011 vo výške 195,27 eura. Od 01. mája 2009 je navrhovateľ vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Jeho náklady spojené s bývaním predstavujú približne 66 eur mesačne, na cestu do zamestnania minie mesačne asi 180 eur. Je voči nemu vedených viacero exekučných konaní.

Z tohto dôvodu najvyšší súd dospel k záveru, že je namieste výrok napadnutého uznesenia krajského súdu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku zmeniť (§ 246c ods. 1 veta prvá OSP v spojení s § 220 OSP) a navrhovateľovi priznať oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu.

Najvyšší súd považuje za vhodné opakovane upriamiť pozornosť navrhovateľa na skutočnosť, že v konaní podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, teda v rámci rozhodovania o opravnom prostriedku, sa povinné zastúpenie advokátom nevyžaduje. Pokiaľ by však navrhovateľ, na základe výzvy krajského súdu trval na svojej žiadosti, krajský súd, odkáže navrhovateľa podľa § 30 OSP na Centrum právnej pomoci. V tejto súvislosti má najvyšší súd za potrebné zdôrazniť, že predmetom tohto konania je práve rozhodovanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu Centra právnej pomoci, ktorým rozhodol o neposkytnutí právnej pomoci navrhovateľovi.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.